

Léčiva používaná v prevenci a terapii onemocnění dutiny ústní

Mgr. Markéta Strakošová

Léčiva k ošetření dutiny ústní

- Tvrdé zubní tkáně
 - zvyšování odolnosti skloviny a zuboviny
 - desenzibilizace zuboviny
 - ošetření zubní dřevě a kořenových kanálků
- Sliznice a parodont
 - infekční onemocnění
 - chronické záněty
- Poruchy salivace
 - zvýšená sekrece
 - snížená sekrece

**Léčiva používaná k prevenci
a terapii onemocnění
tvrdých zubních tkání**

Zvyšování odolnosti skloviny

- prevence karies
- **Stav ústní hygieny** > bakterie, kyselé potraviny a nápoje, konzumace sacharidů...
- správná strava + hygiena dokáže snížit míru demineralizačních procesů
- **Příjem/podávání fluoridů:**
 - ze stravy a vody (**sůl**, minerálky)
 - systémově pomocí léčiv (fluorid sodný)
 - lokálně prostředky zubní hygieny a stomatologiky
 - zubní pasty, ústní vody (nižší konc. F –)
 - remineralizační gely, laky (vyšší konc. F –)

Fluoridy

- MÚ:

- vazba na hydroxyapatit → **fluorohydroxyapatit**

- tvorba precipitátu **CaF₂ (fluorid vápenatý)**, jeho přilnutí na povrch skloviny – remineralizační efekt

Fluoridy

- anorganické
 - monofluorofosforečnany
 - fluorid sodný (NaF)
- organické
 - aminofluoridy
- Kombinace
 - aminofluoridy + fluorid cínatý

Fluoridace

- fluoridace vody, mléka, dnes soli
- systémově podávané léčivo: **NaF (fluorid sodný)**
 - volně prodejné tablety k rozpuštění v ústech
 - po spolknutí: F⁻ se vstřebávají v duodenu → distribuce do slin → remineralizace
 - 0,04-0,07 mg/kg/den (zvážit další příjem F⁻)
 - vysoké dávky: **fluoróza skloviny** – kosmetická vada
 - velmi vysoké dávky: **fluoróza kostí** – zvýšení rizika zlomenin, přestavba kostní architektury

Fluoridace

- **pasty**
- **ústní vody**
- **gely**
 - lze aplikovat i doma, obvykle 1x týdně
 - koncentrace fluoridů 10x vyšší než u pasty
- **laky**
 - profesionální aplikace u stomatologa

Desenzibilizace zuboviny

- při obroušení skloviny, odhalení dentinové vrstvy
- změna pH, teploty, cukr apod. → bolest, „trnutí zubů“
- remineralizace pomocí **fluoridů**
- aplikace **adheziv** vhodných pro oblast krčku
- **koagulace** obsahu dentinových kanálků (ZnCl_2 , tannin)
- arginin + CaCO_3 → **ucpávka** dentinových kanálků
- metody se spornou účinností:
 - „sensitive“ zubní pasty – obsahují K^+
 - laser – natavení vrstvy dentinu, ztráta poréznosti, vyžaduje optimalizaci intenzity laseru (praskliny)

Ošetření zubní dřeně

- Karies → pulpitida
- Akutní: **odstranění pulpy** v LA, nebo **chemická devitalizace** (formaldehyd + LA), silice z hřebíčkovce (eugenol) → odstranění dřeně v LA
- Pulpa devitalizována chronickou infekcí → **endodontické ošetření**
 - Cíl: zachování zubu, antiseptické ošetření, výplň
 - **Silná antiseptika** (chloramin, chlornan sodný, kyselina peroctová, peroxid vodíku, hydroxid vápenatý, ozon)
 - Ca(OH)_2 koaguluje bílkoviny a působí dentinoplasticky
 - Aplikace ozonu je méně bolestivá; speciální přístroj
 - Výplně: pryskyřice, cementy, sealery + antiseptika

Léčiva používaná k terapii
onemocnění sliznice dutiny
ústní a parodontu

Onemocnění sliznice a dásní

- **používané skupiny léčiv:** antiflogistika, adstringencia, lokální anestetika, antibiotika, antivirotika, antimykotika, imunomodulancia, fytofarmaka
- **lékové formy:** roztoky k výplachům úst a potírání lézí, ústní spreje, masti, adhezivní pasty a gely, pastilky
- **pomocné látky adhezivních lékových forem** – deriváty celulózy, polyakrylát, bílkovin zbavený extrakt krevní plazmy (peptidy, AMK, NK) – ulpívají na sliznici

1. Postextrakční alveolitida

- alveolitida = ohraničený zánět zubního lůžka
- rizikové faktory: špatná úroveň ústní hygieny, zubní plak, kouření, ženy

Prevence

- dodržovat doporučení lékaře: ne horké, alkohol, kouření; měkká strava
- 24h po extrakci nevyplachovat

Terapie

- vyčištění lůžka – sterilní fyziologický roztok
- antiseptika – peroxid vodíku, chlorhexidin

2. Chronická gingivitida

- gingivitida = záněť dásně
- nejčastěji plakem podmíněná, nedostatečná hygiena
- bez terapie přechází v parodontitidy

Terapie

- hygiena, odstranění retenčních míst pro plak
- antiseptika – chlorhexidin, benzydamin a další
- adstringencia – octan hlinitý, vínan hlinitý, tannin

3. Parodontitida

- parodontitida = zánětlivé onemocnění postihující všechny tkáně parodontu (závěsného aparátu zubu)
- antiseptika – **chlorhexidin**
- antibiotika – **metronidazol, spiramycin, amoxicilin (p.o.)**

4. *Gingivitis ulcerosa*

- akutní zánětlivé postižení gingivy s tvorbou nekróz
- antiseptika – **peroxid vodíku, hexetidin, chlorhexidin, jodofory**
- antibiotika – **metronidazol, klindamycin, docycyklin, makrolidy (p.o.)**

5. Recidivující afty

- aftózní stomatitida
- dlouhodobý průběh

Terapie

- antiseptika – chlorehexidin, benzydamin, hexetidin
- genciánová violet' (obsolentní?)
- antiflogistika – cholin-salicylát (gel)
- lokální anestetika – lidokain (gel)

6. Herpetická gingivo-stomatitida

- původce: HSV 1
- nejčastěji u dětí (10m – 3 roky)
- antiseptika – karbetopendecinium-bromid, chlorhexidin
- antivirotika – aciklovir (p.o.)
- adjuvantní léčba – riboflavin, B-komplex, vitamin C

7. Herpes labialis

- antivirotika – aciklovir, penciklovir, tromantadin, dokosanol (lokálně)

8. Orální kandidóza

- antimykotika – klotrimazol, itrakonazol
- antiseptika – chlorhexidin, hexetidin, benzydamin, tetraboritan sodný (případně genciánová violet')

9. *Lichen ruber planus*

- antiflogistika, imunosupresiva – dexamethason
- adjuvantní léčba – B-komplex, vitaminy C, D, A

10. *Zanícené ústní koutky*

- antimykotika – nystatin, ekonazol, klotrimazol
- antibiotika – mupirocin, bacitracin+neomycin
- adjuvantní léčba – riboflavin, B-komplex

Léčiva používaná u poruch salivace

Poruchy salivace

- Sliny – trávení, udržování pH, remineralizace skloviny, reparace měkkých tkání, rovnováha mikroflóry, imunita

Zvýšená sekrece (ptyalismus)

- Při mechanickém dráždění (výkony v dutině ústní)
- Poranění, onemocnění CNS, intoxikace těžkými kovy...
- Potíže s polykáním – *myasthenia gravis*, Parkinsonova nemoc
- **NÚ léčiv:** parasymptomimetika a cholinomimetika, jodidy
- **Farmakoterapie:** atropin (parasymptomolytikum, p.o.)

Snížená sekrece (hyposialie)

- Xerostomie → náchylnost k infekcím, karies...
- Senioři, dehydratace, metabolická onemocnění
- Sjörgenův syndrom – autoimunitní onemocnění
- Po terapeutickém ozáření hlavy a krku v onkologii
- **NÚ léčiv:** tricyklická antidepresiva (např. imipramin), parasimpatolytika, sympatomimetika, H₁-antihistaminika 1. generace, diuretika, sedativa, antipsychotika, opioidní analgetika...)

Snížená sekrece (hyposialie)

- Zubní pasty, ústní vody, spreje, gely a žvýkačky s obsahem **slinných enzymů, Ig a peptidů**
- **Umělé sliny:**
 - roztok nejvýznamnějších solí (KCl, NaCl, MgCl₂, CaCl₂, Na(HPO₄)₂, NaF)
 - gelotvorné činidlo (deriváty celulózy) – viskozita
- Farmakoterapie: **pilokarpin, cevomelin**
 - p.o. parasymptomimetika
 - NÚ: pocení, průjmy, nauzea, bronchokonstrikce
 - cevomelin indikován u Sjögrenova syndromu